

Onder de loep

De wilde zwaan (Cygnus cygnus)

door Gerda Hos

Tijdens mijn dagelijkse fietsrondje had ik deze winter al diverse zwanen op het land, gelegen aan de kruising Rietdijk en Westvoorneweg, zien zitten. Er vanuit gaande dat het gewoon knobbelzwanen waren, heb ik er niet echt aandacht aan geschonken.

Totdat ze eind december vorig jaar ineens dichtbij de weg zaten en ik tot mijn grote vreugde ontdekte dat het geen knobbelzwanen, maar wilde zwanen waren. De in totaal 9 exemplaren deden zich tegoed aan de resten suikerbiet die na de oogst op het land achterwaren gebleven. De grote witte vogels zagen er prachtig uit met hun zwarte snavels met gele wig aan de zijanten, lange rechte hals, zwarte poten, en vleugels die plat op de rug liggen.

In voorgaande winters heb ik ze ook wel waargenomen en toen maakten ze een trompetachtig geluid. Zelfs als ze vliegen laten zij een trompetachtige kreet horen. Door dit geluid worden ze in het Frans "Cygne chanteur" (=zingende zwaan) en in het Engels "Whooper Swan" genoemd. Maar deze exemplaren waren om de één of andere reden heel erg stil, vandaar dat ik ze ook niet eerder opgemerkt had. De verrassing van deze ontdekking was er echter niet minder door.

wilde zwaan

Alleen in de winter verblijden ze ons met een bezoek en omdat de winter nog steeds uitblijft (eind januari!) had ik ze nog niet verwacht. Normaal gesproken wonen ze in Scandinavië, IJsland en soms in Schotland. Daar broeden ze ook. Dat wil zeggen, het vrouwtje broedt en het mannetje houdt de wacht. Hij is in deze periode heel agressief tegen andere dieren en mensen. Het nest wordt altijd op de grond bij water gebouwd en bestaat uit een hoop waterplanten, takken en riet. Net als bij de knobbel- en de kleine zwaan.

Per jaar worden er slechts één keer 3 tot 5 eieren gelegd. Na 35 tot 42 dagen broeden, kruipen de jonge zwaantjes uit het ei en kunnen al na een paar uur lopen, zwemmen en zelfstandig voedsel zoeken. Gedurende enkele maanden worden ze nog wel warm gehouden en bewaakt door beide ouders. Ze eten hoofdzakelijk waterplanten, die ze met behulp van hun lange nek uit het water vissen. Ook worden er wel jonge gewassen en gras genuttigd. Ze kunnen erg oud worden, wel zo'n 20 jaar.

Vaak komt het zwanenechtpaar met hun jongen rond oktober aan in hun vaste overwinteringsgebied. Bij ons is dat langs de Noordzeekust. In Duitsland vinden we wel 1100 exemplaren in de Dixförda grindgroeve (ten zuiden van Potsdam). Leven ze dus 's winters in groepen, in de lente zijn ze als vast koppel weer erg op zichzelf.

De wilde zwaan wordt door de Sami (Laplanders) bijzonder in ere gehouden, omdat zijn trouw en monogame levenswijze hem aanzien en sympathie verlenen. Bijgeloof: een zwanenveer in het hoofdkussen van de echtgenoot genaaid zorgt ervoor dat deze zijn vrouw trouw blijft. Het is het proberen waard! Al met al een leuke en mooie wintergast. Ik hoop dat ze voorlopig nog even blijven, zodat ik nog dagelijks van hun aanwezigheid kan genieten.